

Celek a část / Část a celek

Na vztah celku k jeho vlastní části, jakož i na vztah části k celku, do něhož náleží, jsme se navykli dívat a myslet čistě věcně, předmětně, dokonce technicky resp. matematicky. Jakmile toto své pochopení aplikujeme na organismus, tj. nějakou živou bytost, dostáváme se postupně do potíží. Tak např. o psovi, který v důsledku nějakého maléru přišel o jednu nohu, můžeme říci, že ztratil jednu část svého těla; uvědomujeme si sice, že živou nohu jen stěží můžeme označit za „část“ těla, protože je „přirostlá“ („přirozeně“ vyrostlá), ale v anatomii celkem bez váhání mluvíme o „částech“ lidského těla. Naproti tomu nás vůbec nenapadne, že ten pes, kterého v jisté situaci máme před sebou, není před námi vlastně celý, nýbrž že to je jen jeho dnešní (event. momentální) „část“, zatímco ostatní jeho „části“ před sebou buď už nebo ještě nemáme. Jak je to možné? A proč tomu tak je? Vždyť i z anatomického hlediska tento pes, který přišel o jednu nohu, byl ještě před dvěma roky plně čtyřnohý, ta ztráta jedné nohy se přihodila jako bolestná událost, která původně ohrozila celý život onoho psa, ale díky zásahu veterináře, se podařilo psa zachránit, i když o jednu nohu přišel. Kdysi se ve filosofii rozlišovala esence a existence např. psa; k esenci náležely především všechny vlastnosti jsoucna (v našem případě psa), zatímco o existenci bylo možno mluvit jako o jeho „výskytu“ v reálném světě. Výskyt však není totéž co život; uhynulý pes se ještě nějaký čas „vyskytuje“ ve světě, i když už nežije. Nedostatečnost onoho rozlišení mezi esencí a existencí spočívá v tom, o čem se zejména od dob Heideggerových mluví jako o „zapomenutí na bytí“ (Seinsvergessenheit). Jakmile totiž začneme zdůrazňovat bytí psa (které není momentální či dokonce bodovou existencí, ale trváním v čase), je nezbytné uvažovat specifickou odlišnost jednotlivých „fází“ jeho života (kterým už nebudeme mít sklon říkat „části“).

(Písek, 120905-1.)